

Ο ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Δρ Μάρλεν Μούλιου

Αρχαιολόγος-Μουσειολόγος

Δρ Αλεξάνδρα Μπούνια

Αρχαιολόγος-Μουσειολόγος

Το τελευταίο τέταρτο του αιώνα μας παρατηρήθηκε μια σημαντική εξέλιξη στον τομέα της μουσειακής λειτουργίας και εργασίας, ως αποτέλεσμα του μεταλλασσόμενου ρόλου του μουσείου από έναν οργανισμό ακαδημαϊκό και κλειστό σ'έναν οργανισμό εκπαιδευτικό και δημόσιο. Στο πλαίσιο αυτής της κοινωνικής μεταλλαγής, το προσωπικό του μουσείου δεν αποτελείται πια αποκλειστικά από τους επιμελητές των συλλογών, αλλά και από εργαζόμενους διαφόρων ειδικοτήτων που μοιράζονται βασικούς κοινούς στόχους: ανάμεσα στις ειδικότητες αυτές, η προστασία, ερμηνεία και παρουσίαση των συλλογών, καθώς και η ικανοποίηση των πολλαπλών προσδοκιών και αναζητήσεων (εκπαιδευτικών, ψυχαγωγικών κ.λπ.) των επισκεπτών του μουσείου.

Σε αντίθεση, όμως, με παραδοσιακά επαγγέλματα, όπως της Ιατρικής, της νομικής κ.ά., η εργασία στο μουσείο δεν διαθέτει μια τελεουργία ένταξης στην επαγγελματική κοινότητα, έναν καθορισμένο κανόνα γνώσεων και ικανοτήτων απαραίτητων για την ενασχόληση με αυτήν. Οι εργαζόμενοι στα μουσεία δεν στηρίζονται σε σαφή οριοθέτηση των κανόνων του επαγγέλματός τους και σε κοινή επαγγελματική ταυτότητα. Συνήθως οι διάφορες ειδικότητες ακολουθούν την ιδεολογία και τους επαγγελματικούς κώδικες συμπεριφοράς και δεοντολογίας των επιμέρους επιστημών (π.χ., αρχαιολογίας, συντήρησης κ.ά.), χωρίς να έχουν την αίσθηση της κοινής αλληλεπίδρασης και λειτουργίας στο χώρο του μουσείου.

Ανεξάρτητα όμως από τις επιμέρους εξειδικεύσεις, θα πρέπει να αναγνωρισθεί ότι κάθε μέλος του προσωπικού ενός μουσείου ανήκει σε ένα επαγγελματικό σώμα αφιερωμένο στη μελέτη, την κοινοποίηση, την επικοινωνία, το δημόσιο όφελος. Η ενότητα του επαγγέλματος υπάρχει, και βρίσκεται ακριβώς στον επιτυχημένο συνδυασμό διαφόρων ικανοτήτων που οικοδομούνται πάνω στην ουσιαστική, κοινή κατανόηση των ρόλων και των δυνατοτήτων του μουσείου, αφενός, και του επαγγελματισμού αφετέρου. Στηρίζεται, επίσης, στην αυξημένη συνείδηση της ανάγκης για συνεργασία και ομαδική δουλειά.

Η ανάπτυξη των μεταπτυχιακών σπουδών Μουσειολογίας, και συνεπώς η εμφάνιση της ειδικότητας του μουσειολόγου, ή η εισαγωγή της Μουσειολογίας ως προπτυχιακού μαθήματος σε πολλές πανεπιστημιακές σχολές, έχει ως στόχο να οριοθετήσει και να υπογραμμίσει το κοινό έδαφος της μουσειακής δραστηριότητας, χωρίς να παρεμποδίσει, ή να αντικαταστήσει,

την ανάπτυξη των επιμέρους ειδικών γνώσεων και υπηρεσιών. Απεναντίας, έρχεται να συμπληρώσει, να ολοκληρώσει και ενδοχομένως να κατευθύνει σε νέους δρόμους αυτές τις ειδικές γνώσεις και υπηρεσίες. Τα αποτελέσματα είναι εμφανή εκεί όπου η μουσειολογική εκπαίδευση έχει μακρόχρονη παράδοση (π.χ. στις αγγλοσαξονικές χώρες): ένα εργατικό δυναμικό που διακατέχεται από την αίσθηση ότι ανήκει σ' ένα ενιαίο επάγγελμα, χαρακτηριζόμενο από αλληλοσυνδεδεμένες και αλληλεξαρτώμενες ικανότητες που αναπτύσσονται υπό την έντονη παρουσίαση του κοινωνικού και παιδευτικού ρόλου του μουσείου και με τη βαθιά γνώση των ειδικών χαρακτηριστικών των μουσειακών οργανισμών.

Τα άρθρα αυτού του αφιερώματος φωτίζουν τις ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν την εργασία στο μουσείο, διερευνούν τις παραμέτρους που τις καθορίζουν και συζητούν τις δυνατότητες που υπάρχουν για την καθιέρωση ενιαίας επαγγελματικής συνείδησης.

Η Gaynor Kavanagh και ο Mike Bieber παρουσιάζουν την αγγλοσαξονική προσέγγιση στο πρόβλημα του ορισμού του μουσειακού επαγγέλματος μέσα από μια γενικότερη θεώρηση και καιρία αποτύπωση των ραγδαίων εξελίξεων στο χώρο των μουσείων στην Αγγλία, κυρίως τα τελευταία δέκα χρόνια. Τα θέματα του επαγγελματισμού, της δημιουργικής συνεργασίας μεταξύ του προσωπικού του μουσείου και των επισκεπτών, της εξειδίκευσης, της μουσειακής εκπαίδευσης και της δομής του μουσειακού επαγγέλματος τίθενται και αξιολογούνται.

Ο Στέλιος Παπαδόπουλος στο άρθρο του προτείνει ότι για να κατανοηθεί ο ρόλος του επαγγελματία του μουσείου είναι απαραίτητη μια προσεκτική ματιά στα ίδια τα μουσεία: τι είναι, σε τι διαφέρουν η μοιάζουν μεταξύ τους, πώς διαμορφώνεται η φιλοσοφία τους, η σχέση τους με το κοινό, το πρόγραμμα έρευνας και δημοσιοποίησής της, κ.λπ.

Η Τέτη Χατζηνικολάου παρουσιάζει τον προβληματισμό του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων και επιχειρεί μια πρώτη προσέγγιση της ταυτότητας του μουσειακού επαγγέλματος, επισημαίνοντας ταυτόχρονα τις δυσκολίες που παρουσιάζονται στη θεωρητική και πρακτική αποκωδικοποίηση του όρου "museum professional".

Τέλος, η Έλσα Μυρογιάννη-Αρβανιτιδή εξετάζει το ρόλο του μουσειοπαιδαγωγού στην Ελλάδα και αναφέρεται στις γνώσεις και τις ικανότητες που πρέπει να έχει ο μουσειοπαιδαγωγός, καθώς και τις πιο συννησιμένες δυσκολίες που αντιμετωπίζει στα ελληνικά μουσεία.